

הכנסת היועצת המשפטית לכנסת

(סימוכין : 2023-083299)
ירושלים, ה' בתשרי התשפ"ד
20 בספטמבר 2023

לכבוד
חבר הכנסת שמחה רוטמן
יושב ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט

נכבדי שלום רב,

הנדון: דיון בוועדת החוקה בנושא בחינת כללי ניגוד העניינים החלים על השופטים - היום

בהמשך לשיחתנו הטלפונית במהלך הדיון לאור פניות שהגיעו אליי, ולאחר שצפיתי גם בשידור הדיון, אני מעלה על הכתב את התייחסותי לדברים כפי שעלתה גם בשיחתנו:

1. היום קיימת דיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט בראשותך לנוכח פנייתו של חבר הכנסת קלנר, אליה הצטרפו חברי הכנסת גוטליב, מילבצקי, סעדה, קרויזר ופינדרוס. הדיון התקיים בהתאם לסעיף 111(ה) לתקנון הכנסת המאפשר לשליש מחברי הוועדה לפנות ליושב ראש ועדה על מנת שיכנס את הוועדה לשיבה בנושא שביקשו. בפנייתם, התבקשת לקיים דיון בנושא כללי ניגוד העניינים החלים על שופטים בכלל ושופטי בית המשפט העליון בפרט, וזאת בעקבות כתבה עיתונאית בה לדבריהם הועלו טענות הנוגעות לכב' נשיאת בית המשפט העליון, השופטת חיות וכב' השופט עמית.

2. הנהלת בתי המשפט, שהוזמנה לדיון, שלחה את עו"ד חנית אברהם בכר מהלשכה המשפטית, והיא התבקשה על ידך להתייחס לנושא הדיון. עו"ד אברהם בכר הסבירה את כללי ניגוד העניינים החלים על שופטים ואת מנגנוני הפיקוח הקיימים בעניינם. במהלך דבריה, שהוקראו מהכתב, עו"ד אברהם בכר ציינה כי נציב תלונות הציבור על השופטים דחה את כלל הטענות לגבי כב' הנשיאה חיות כבר ביולי 2020 וכי "מיחזור הטענות כעת מעורר חשש שהמניעים לעשות כן אינם עניינים והמטרה היא אחת – להוביל לפגיעה באמון הציבור בבתי המשפט."

3. בתגובה לכך קטעת את דבריה והבעת התנגדות חריפה לדברים תוך שצינת שדבריה הם בגדר "חוצפה" ושאינן לה הסמכה כעובדת המדינה או הנהלת בתי המשפט לבקר את מניעי חברי הכנסת ולעלות בהם. כן ציינת שכשם שאתה שומר על כבודם של עובדי ציבור, אתה מצפה שהיא תתנצל בפני חברי הכנסת על שביקרה אותם ואת מניעיהם בטענה שאינם מניעים כשרים. במהלך דברים אלה גם אמרת כי "זה שאת מהנהלת בתי המשפט לא הופך את הדם שלך לכחול", וכשהיא המשיכה בהקראת עמדתה למרות דברך, הורית להרחיק ממנה את המיקרופון, שכן היא אינה ברשות דיבור ולא היה באפשרותה ומתפקידה לומר את הדברים. כן ציינת כי בכוונתך להגיש תלונה אתית על התנהגותה בשל "חומרת הדברים" שנאמרו ועל מתיחת הביקורת על חברי הכנסת בחדר הוועדה. חברת הכנסת אורית פרקש הפצירה בך לאפשר את המשך

דבריה, ואילו חברי כנסת אחרים ציינו כי אכן אין זה מתפקידה לעלוב בחברי הכנסת. מכל מקום, התנית את האפשרות שלה להמשיך את דבריה בהתנצלות בפני שלישי חברי הוועדה ומשאמרה עו"ד אברהם בכר כי אין לה מה להוסיף, ציינת "את מוזמנת בבקשה לצאת".

4. באותה שעה נכחה גם חברת הכנסת אפרת רייטן מחוץ לחדר הוועדה לאחר שהוצאה על ידך מהדיון קודם לכן, והיא פנתה אליי לבחינת ההתרחשות האמורה.

5. בשל כך, התקשרתי אליך תוך כדי הדיון וציינתי בפניך שאני רואה בחומרה רבה התנהלות בה עובדת המדינה שהגיעה למסור את עמדת הגוף אותו היא מייצגת, מוצאת על ידך מחדר הוועדה. עוד ציינתי כי מתפקידו של יושב ראש ועדה לנהוג בכבוד ובממלכתיות כלפי מוזמני הוועדה, ודאי כשמדובר בדיון כללי ייזום.

6. השבת לי כי לא יכולת להשלים עם פגיעה בכבודם של שלישי מחברי הוועדה ומהעלאת טענות "נוראיות" ביחס למניעיהם וכי לא הוצאת אותה מהוועדה שכן היא יצאה בעצמה. השבתי לך שאף אם עו"ד אברהם בכר יכלה אולי לנקוט בחירת מילים אחרת בענין מניעי חברי הכנסת על ידי נציגת הנהלת בתי המשפט, ואף אם אתה צודק שאין זה מתפקידה לפקפק במניעיהם, לא הייתה שום סיבה שתמנע ממנה להשלים את דבריה, וודאי שלא היה שום מקום להוציאה מחדר הוועדה. אך ברור שיכולת להתייחס לדבריה ולהביע את מורת רוחך עם סיומם, תוך שמירה על שיח מכבד. לפיכך, ביקשתי ממך בשיחתנו להחזירה לדיון. השבת שאתה מסכים לכך רק אם אשוחח איתה ואבקש ממנה ראשית להתנצל בפני חברי הכנסת. משציינתי בפניך כי אין בכוונתי לעשות כן וכי זה מתפקידך כיושב ראש הוועדה להחזירה לדיון בלא תנאים מוקדמים, אמרת שלא ייתכן שאגבש עמדה מבלי שצפיתי בדיון. עוד ציינת כי בחירת המלים נעשתה על ידה במכוון שכן הדברים הוקראו מהכתב וששיטת הקראת עמדה על ידי נציג אינה מקובלת בדיוני הוועדה.

7. גם לאחר צפייה בשידור הדיון, ובהמשך גם להחלטות ועדת האתיקה בענין תפקידו של יושב ראש ועדה, אני סבורה שאף אם ניתן לחלוק על בחירת המלים על ידי נציגת הנהלת בתי המשפט ועל התעקשותה להוסיף בהקראתן, לא היה שום מקום להתייחסויותך לנציגת הנהלת בתי המשפט ויש להצר על שלא מצאת לנכון לשנות מהתנהלותך בזמן הדיון, וכך בפרט לאחר ששוחחתי איתך.

8. אין חולק שאם יושב ראש הוועדה, או חבריה סבורים כי הדברים הנאמרים על ידי בעל תפקיד שגויים או מקוממים, יש ביכולתם להביע את התייחסותם החולקת. יחד עם זאת, גם כאשר חברי הכנסת תובעים את כבודה של הוועדה ואת כבוד חבריה, הנטל לשמור על כבודם של נציגים המשתתפים בדיוני הוועדות מוטל ראשית על יושב ראש הוועדה. לא בכדי נקבע לא אחת בהחלטות ועדת האתיקה, לרבות גם בעניינך, כי תפקיד יושב ראש ועדה מחייב התנהלות אחראית וממלכתית המאפשרת דיון כן. ברי כי במסגרת תפקידו עליו להקפיד גם על מתן יחס ענייני ומכבד כלפי בעלי תפקידים המוזמנים לוועדה. כשיושב ראש הוועדה משתמש במשפטים כפי שנעשה היום בדיון, יש בכך משום עלבון משווע לעובדת ציבור שמסרה עמדה בשם גוף שהיא מייצגת. ודאי שאין מקום לשיח מסוג זה מקום בו אתה עצמך לשיטתך עשית כן על מנת לתבוע את עלבונם של חברי הכנסת.

9. בשיחתנו קבלת על כך שהעמדה נמסרה שלא על ידי הגורמים הבכירים בהנהלת בתי המשפט וכן על הקראתה מהכתב. אכן, אני שותפה לעמדה כי ראוי שלדיוני ועדות הכנסת יופיעו הנציגים המתאימים

ביותר למענה על שאלות חברי הכנסת ובכך יתאפשר שיח ודיון מושכל שיאפשרו לכנסת למלא את מכלול תפקידיה. עם זאת, נראה כי לצד דרישה זו, על חברי הכנסת ובפרט על יושבי ראש הוועדות לנהוג בסובלנות ובמתנות גם ביחס דעות אשר שונות מדעתם. התנהלות פוגענית כלפי נציגים המגיעים לדיוני ועדה על מנת להשיב לשאלות חברי הכנסת ולשטוח בפניהם את עמדותיהם – אף היא מייצרת קושי לעובדי המדינה בהופעתם בפני ועדות הכנסת. כמו כן, השתקת עובד הציבור מלהשמיע את עמדתו, כשלעצמה גם פוגעת ביעילות דיוני הוועדות ובמעמדה של הכנסת בכלל. חוששתני שבטווח הארוך, התנהלות מתמשכת שאינה מכבדת את המשתתפים בדיוני הוועדה, עלולה לגרום להימנעותם מהגעה לדיון ובכך תיפגע עבודתה של הכנסת ורצונה לחזק את מעמדה בין הרשויות. ככל שהכנסת מבקשת שיופיעו בפניה עובדי המדינה הבכירים שיתנו תשובות תוך כדי הדיון ולא רק עמדה מן בכתב, עליה לסגל לעצמה גם כללי דיון מכבדים שיאפשרו שיח אמיתי הכולל גם הקשבה לעמדות אחרות לרבות כאלה הנתפסות כמקוממות.

10. כמי שמייצגת את הכנסת בפני הרשות השופטת ופועלת לחיזוק מעמדה מול הרשות המבצעת, דבר שלעתים גם כרוך בהצגת עמדות שמן הסתם לא תמיד נוחות עבור הרשויות האחרות, אני מוצאת לנכון לעמוד על התנהלות נאותה של אורגני הכנסת ובפרט של יושבי ראש הוועדות. דיון מסוג זה ודאי שאינו מוסיף כבוד לעבודת הכנסת. השמירה על התנהלות מכבדת כאמור דרושה בימים אלה אף ביתר שאת לנוכח המחלוקת הציבורית בדבר האיזון הנכון בין הרשויות. בהיעדר שמירה על כללי דיון נאותים ומכבדים, לצערי הראשונה שעלולה להיפגע מכך היא הכנסת, מעמדה ויכולתה למלא את תפקידיה כמחוקקת וכמפקחת. מכל מקום וכפי שצינתי בשיחתנו, אני רואה את הדברים בחומרה, ואף אביע את עמדתי בענין זה בתפקידי כיועצת המשפטית של ועדת האתיקה. אין לי אלא להביע תקווה שהתנהלות מסוג זה לא תישנה בדיוניך בעתיד.

בכבוד רב,

שגית אפיק

העתקים :
עו"ד גור בליי, היועץ המשפטי לוועדה
מר איל קופמן, מנהל הוועדה